

FOLKETINGET

Fortroligt indtil
tirsdag den 28. maj
2013 kl. 12

Finansudvalget

Folketingets Økonomiske Konsulent

Til: Udvalgets medlemmer

Dato: 30. maj 2013

Notat om Vismandsrapporten, maj 2013.

Til mødet med Vismændene i Finansudvalget, tirsdag den 28. maj 2013

De Økonomiske Råd har netop udgivet deres seneste Vismandsrapport for maj, 2013. Rapporten omhandler tre emner; konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik, holdbar finanspolitik og tilbagetrækning.

Efter en negativ vækst i BNP i 2012 ventes en vækst på kun 0,2 pct. i 2013. I 2014-2015 ventes en vækst på knap 2 pct., hvilket primært bæres af en stigning i det private forbrug, erhvervsinvesteringerne og eksporten. Konjunktursituationen og de offentlige finansers sundhedstilstand tilsiger, ifølge Vismændene, en midlertidig lempelse af finanspolitikken i 2014.

Finanspolitikken vurderes at være holdbar, også på meget lang sigt. Det betyder, at man kan fortsætte med den nuværende finanspolitik fremover, uden at den offentlige gæld løber løbsk.

Reformer på efterløns- og pensionsområdet betyder, at aldersgrænserne for pensionisterne vil stige de kommende år. I fremtiden vil flere dog kunne trække sig tilbage og leve af deres private opsparing, men netto vil arbejdsudbuddet stige.

1. Indledning

Vismandsrapporten, maj 2013, indeholder tre afsnit:

- Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik
- Holdbar finanspolitik
- Tilbagetrækning

De enkelte afsnit gennemgås kort nedenfor.

2. Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Nøgletallene for dansk økonomi fra Vismandsrapporten fremgår af **tabel 1** nedenfor.

Tabel 1. Nøgletal for dansk økonomi, 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
BNP (pct.)	-0,5	0,2	1,8	1,9
Privat forbrug (pct.)	0,6	0,6	1,7	2,0
Offentligt forbrug (pct.)	0,2	0,9	0,6	0,5
Offentlige investeringer (pct.)	7,4	-7,6	0,6	-6,7
Erhvervsinvesteringer (pct.)	6,6	6,0	2,5	4,5
Eksport (pct.)	0,9	0,7	3,1	3,2
Kontantpris, enfamiliehuse (pct.)	-3,4	1,2	1,2	2,6
Inflation (pct.)	2,4	1,0	1,9	2,4
Timeløn (pct.)	1,9	1,8	2,1	2,3
Ledighed, brutto (1.000 personer)	162	159	155	152
Ledighed, netto (1.000 personer)	118	120	123	122
Offentlig saldo, pct. af BNP (mia. kr.)	-4,1 (-75)	-1,5 (-28)	-1,6 (-31)	-2,0 (-40)
Strukturel saldo, pct. af BNP	-1,3	-0,5	-0,3	0,0
Offentlig bruttogæld, pct. af BNP (mia. kr.)	45,7 (832)	46,6 (860)	46,7 (891)	46,8 (931)

Kilde: Vismandsrapporten, maj 2013

BNP-væksten i 2013¹ ventes kun at blive omkring **0,2 pct.** I 2014 og 2015 derimod ventes en fremgang på mellem 1,8 og 2 pct. primært drevet af stigende forbrugs- og investeringskvoter og en lidt bedre international udvikling.

¹ Det skal bemærkes, at Vismændene i deres **november rapport i 2012** regnede med en vækst i BNP på 1,6 pct. i 2013. Der er således tale om en meget stor ændring i vækstraten i 2013.

Konjunktursituationen er i mange **europæiske** lande præget af svigtende tiltro til de offentlige finanser. Udviklingen i statspapirrenterne tyder dog på, at **tilliden langsomt er ved at vende tilbage.**

I flere lande er den planlagte opstramning af finanspolitikken i 2014 og 2015 mindre, end den var i 2010-2013. Dette begrundes en forventning om, at væksten i europæisk økonomi vender tilbage på **et til to års sigt**, mens de internationale vækstudsigter på kortere sigt er dystre.

Efter et fald i BNP på 0,5 pct. i **2012** ventes beskeden vækst i 2013 på omkring 0,25 pct. Når der, trods alt, forventes positiv vækst i **2013**, skyldes det i høj grad, at de private investeringer ventes at blive løftet som følge af investeringsvinduet, der blev aftalt med skattereformen fra sommeren 2012.

I **2014-2015** forventes en højere BNP-vækst. I disse år forudsættes den offentlige efterspørgsel fortsat kun at yde et beskedent positivt vækstbidrag. Det **private forbrug** ventes derimod at yde et relativt stort bidrag, mens der også ventes et positivt bidrag fra virksomhedernes genopbygning af lagrene. Det relativt store vækstbidrag fra det private forbrug skal ses i lyset af, at det udgør en stor andel af BNP.

Såvel **brutto-** som **nettoledigheden** forventes dog at holde sig nogenlunde konstant på henholdsvis ca. 155.000 personer og 120.000 personer i årene 2013-2015. **Ledighedsstigningen er ophørt**, skriver Vismændene.

Inflationen bliver kun på 1 pct. i 2013, for derefter at vende tilbage til det mere almindelige niveau på 2-3 pct. i 2014 og 2015.

Indikatorerne for tilstanden på **boligmarkedet** tegner samlet set et blandet billede. Eksempelvis er den gennemsnitlige liggetid for huse fortsat på et meget højt niveau. **Der må desuden forventes stigende realkreditrenter i takt med, at den økonomiske situation i Europa normaliseres i de kommende år.** Dertil kommer, at dansk økonomi i den seneste tid har nydt godt af en position som "sikker havn" i forhold til internationale investorer, hvilket har bidraget til de meget lave renter. Stigende renter vil isoleret set dæmpe fremgangen i de danske boligpriser. **Samlet forventes i 2014 boligprisstigninger, der er i underkanten af den generelle inflation, og derefter svagt stigende reale boligpriser.**

Konjunktursituationen med fortsat lav aktivitet præger også stillingen på de **offentlige finanser** i 2013 og 2014, hvor der igen er udsigt til underskud på den offentlige saldo. Dog ventes der en markant reduktion af underskuddet i forhold til 2012. Det skyldes primært bortfaldet af efterlønstilbagebetalingen

samt et ekstraordinært provenu fra omlægningen af eksisterende kapitalpensioner på 20 mia. kr. i både 2013 og 2014. Der er tale om et midlertidigt engangsprovenu, som ikke forbedrer den underliggende stilling på de offentlige finanser, og i **2015**, når provenuet bortfalder, **ventes derfor en stigning i underskuddet.**

Den strukturelle offentlige saldo er tæt på balance i alle årene 2013-2015.

EU-henstillingen

Finanspolitikken har de senere år været tilrettelagt med henblik på at leve op til EU's henstilling om at forbedre den strukturelle saldo med 1,5 pct. af BNP fra 2010 til 2013. Det vurderes, at Danmark med den planlagte finanspolitik lever op til EU-henstillingen, og samtidig vurderes det, at det strukturelle underskud fra 2014 vil holde sig inden for de rammer, der er fastlagt i budgetloven og i EU's finanspagt.

Vækstplan DK

I foråret er der indgået aftaler om Vækstplan DK. Planen indeholder en række initiativer, der har til formål at øge **produktiviteten** på længere sigt (primært som følge af lavere selskabsskat) og **øge arbejdsstyrken** (primært som følge af kontanthjælps- og SU-reform). **Vækstplanens kortsigtede aktivetsvirkninger er begrænsede**, fordi virkningen af de initiativer, der stimulerer økonomien, blandt andet videreførelsen af BoligJobordningen, højere offentlige investeringer og lavere afgifter, **modvirkes** af lavere vækst i det offentlige forbrug. Vækstplanen indeholder således en profil for det offentlige forbrug, der på kort sigt indebærer en lavere vækst end tidligere planlagt, skriver Vis-mændene.

Væksten dæmpes af finanspolitikken i 2014

Den **stramme** finanspolitik, der har været ført siden 2011, og som planlægges gennemført i de kommende år, bidrager **negativt til væksten**. Tages der også højde for virkningerne af tilbagebetalingen af efterlønsbidrag, BoligJobordningen og investeringsvinduet vurderes den samlede finanspolitik i **2013** at være nogenlunde neutral, **mens der må imødeses et negativt vækstbidrag i størrelsesordenen 0,75 pct. i 2014**. Det negative vækstbidrag i 2014 skyldes blandt andet ophøret af investeringsvinduet.

Anbefalinger fra Vismændene

- Konjunktursituationen tilsiger en **lempelse af finanspolitikken**. Samtidig vurderes de offentlige finanser tilstrækkeligt sunde til, at det er forsvarligt at føre en mere lempelig politik end planlagt.
- Mulighederne for at lempe finanspolitikken inden for **budgetlovens** krav til den strukturelle saldo er dog stærkt begrænsede.
- Det mest hensigtsmæssige vil være, om EU besluttede at tillade lande med grundlæggende sunde offentlige finanser at **fravige** kravene til den strukturelle saldo.
- Finanspolitikken bør ikke lempes, hvis der ikke kan opnås en fælles forståelse med EU. Lempelsen skal under alle omstændigheder være midlertidig og bør ikke komme i konflikt med de mellemfristede saldomål i 2020.

Akutledige og dagpengereform²

Et formål med dagpengereformen, som forkortede dagpengeperioden og forøgede genoptjeningskravet, er, at ledige hurtigere skal finde beskæftigelse som følge af en mere intensiv jobsøgning. **Analyser tyder på, at reformen faktisk har en sådan positiv beskæftigelseseffekt** på trods af, at reformen er blevet implementeret under krisen, hvor efterspørgslen efter arbejdskraft er relativt lav.

Det store antal ledige, der mister dagpengeretten i første halvår 2013, har ført til overvejelser om lempelser. Det er vigtigt, at den ekstraordinære situation, som primært skyldes den valgte indfasningsmodel, ikke giver anledning til strukturelt set uheldige, permanente ændringer af det grundlæggende system. Gentagne "midlertidige" lempelser risikerer at skabe forventninger om ekstraordinære tiltag også i fremtiden, hvilket svækker effekten af dagpengereformen. **Derfor er en regelbaseret konjunkturafhængighed i dagpengesystemet at foretrække frem for ad hoc justeringer.**

3. Holdbar finanspolitik

De langsigtede udsigter for Danmarks finanspolitik er stort set uændrede i forhold til Vismandsrapporten fra efteråret 2012. Saldoen i de mellemfristede forløb frem mod **2020** er forbedret en anelse. Udviklingen i resten af århundredet efter 2020 vurderes samtidig også at være en anelse bedre. Samlet set vurderes finanspolitikken fortsat netop at være holdbar med en holdbarheds-

² Regeringens forslag til en "Ny og bedre indfasning af dagpengereformen" er fremlagt efter redaktionens afslutning. Der er derfor **ingen** vurdering af dette forslag i rapporten.

indikator på 0,0. **Det vil sige, at man med de givne forudsætninger i øvrigt kan fortsætte den nuværende finanspolitik fremover, uden at den offentlige gæld løber løbsk.**

Forløbet **overskrider** imidlertid i adskillige årtier fra slutningen af 2020'erne kravet om, at det strukturelle underskud ikke på overstige 0,5 pct. af BNP. Vil man med fremskrivningens antagelser i øvrigt forbedre saldoen så meget, at dette mål ikke overskrides, skal den primære saldo permanent forbedres med 0,4 pct. af BNP eller knap 8 mia. kr. fra 2015 og frem. Forestiller man sig en sådan forbedring, vil den medføre en betydelig offentlig meropsparing i et forløb, der i forvejen er holdbart.

Vismændene foreslår på den baggrund blandt andet, at underskudsgrænsen på de 0,5 pct. af BNP bliver tilpasset så den i højere grad tager højde for nationale institutionelle forhold.

4. Tilbagetrækning

Der er i de senere år gennemført betydelige reformer på efterløns- og pensionsområdet. Reformerne betyder, at aldersgrænserne for tildeling af efterløn og folkepension stiger de kommende år, sådan at efterlønsalderen i 2023 vil være 64 år, og folkepensionsalderen i 2022 vil være 67 år. Derefter vil begge aldersgrænser stige i takt med højere forventet levetid. Perioden med efterløn er således blevet forkortet fra fem år til tre år, og samtidig er modregningen i efterlønnen af den opsparede pensionsformue blevet skærpet. **Disse ændringer i de offentlige tilbagetrækningsordninger tilskynder de ældre til at trække sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet.**

Der er imidlertid sket en kraftig udbygning af arbejdsmarkedspensionerne siden 1990'erne, hvilket vil betyde, at flere i fremtiden vil kunne trække sig tilbage og leve af deres **private opsparing**. Dermed vil de offentlige tilbagetrækningsordninger få **mindre** betydning for tilbagetrækningstidspunktet for en stor del af de ældre i fremtiden. Udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne har således betydet, at mange personer på arbejdsmarkedet om 20-30 år vil have så store pensionsformuer, at deres disponible indkomst vil svare til mellem 80 pct. og 100 pct. af den disponible indkomst som erhvervsaktive.

Nye fremskrivninger viser, at der vil være langt færre, der trækker sig tilbage på efterløn i forhold til tidligere fremskrivninger. Konkret skønnes, at der kun vil være omkring 5.000 personer på efterløn omkring 2050.

For det andet peger fremskrivningerne på, at flere kan forventes at fortsætte med at arbejde efter folkepensionsalderen.

Samlet indebærer fremskrivningen, at der kan forventes en stigning i beskæftigelsen, som frem til 2050 er omkring 40.000 personer større end antaget i de hidtidigt anvendte fremskrivninger, som er baseret på arbejdsstyrkeprognosen i forbindelse med DREAM-modellen. Den større beskæftigelse er, som beskrevet ovenfor, sammensat af færre på efterløn og flere beskæftigede i folkepensionsalderen, men omvendt vil der være flere, der trækker sig tidligt tilbage for egne midler.

Vismændene foreslår, at der gennemføres en række ændringer i skattesystemet, så de ældres incitament til at blive på arbejdsmarkedet øges.

Med venlig hilsen

Niels Hoffmeyer (3602) / Victoria Julie Jessen